

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ενότητα 3

ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ: ΘΕΜΑΤΑ ΗΘΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ

Λήψη συγκατάθεσης για τη διαδικασία ανίχνευσης

Photo by Van Tay Media on Unsplash

Έλλειψη συναίνεσης/συγκατάθεσης

Πρέπει να βεβαιωθούμε ότι το άτομο συναινεί σε ερωτήσεις ελέγχου ρουτίνας, ωστόσο θα πρέπει να σημειωθεί ότι:

- ▶ Η συγκατάθεση μπορεί να παρέχεται και προφορικά
- ▶ Μπορεί να υπάρχει έλλειψη συναίνεσης ακόμη και με υπογεγραμμένο έντυπο συγκατάθεσης

Πώς μπορεί να γίνει η λήψη συγκατάθεσης

- ▶ Εμμέσως (για παράδειγμα, εάν ο ερωτώμενος ανταποκριθεί στην έρευνα χωρίς ενστάσεις)
- ▶ Ρητά (συμφωνώ να συμμετάσχω στην έρευνα). Σε αυτή την περίπτωση, η συγκατάθεση μπορεί να δοθεί:
 - ▶ Προφορικά
 - ▶ Σε γραπτή μορφή, ενώπιον μαρτυριών ή ενός δημόσιου λειτουργού
- ▶ Η συγκατάθεση σε ερωτήσεις ρουτίνας δεν πρέπει να έχει συγκεκριμένη μορφή για να θεωρείται έγκυρη.
- ▶ Το έντυπο συγκατάθεσης θα πρέπει να βασίζεται στη χρησιμότητα του: η γραπτή συγκατάθεση μπορεί να είναι χρήσιμη για να αποδειχθεί με ξεκάθαρο τρόπο ότι το άτομο συμφωνεί πραγματικά και ότι είναι ευκολότερο να αρχειοθετηθεί και να χρησιμοποιηθεί αργότερα.

Όρια στη Συγκατάθεση/συναίνεση

- Ο ερωτώμενος μπορεί να θέσει περιορισμούς στη συγκατάθεσή του: για παράδειγμα να συμφωνήσει να απαντήσει σε ερωτήσεις, αλλά όχι στο να καταγράφονται ή να φυλάσσονται ή στο τρόπο διαχείρισής τους.
- Να θυμάστε ότι οι πληροφορίες που συλλέγονται μέσω ερωτήσεων ρουτίνας μπορεί να επιβάλλουν στον ερευνητή την υποχρεωτική αναφορά.
- Ο ερωτώμενος θα πρέπει να ενημερωθεί σχετικά, αφού η μη ενημέρωση μπορεί να περιορίσει την θέληση του να συμμετέχει ή/και να οδηγήσει σε περεταίρω κακοποίηση, ως και τιμωρία ή εκδίκηση από τον θύτη.

Ποιος έχει το νομικό δικαίωμα να δώσει τη συγκατάθεση του?

- ▶ Συνήθως, το άτομο που θα συμμετέχει στις ερωτήσεις ελέγχου ρουτίνας θα είναι αυτό που θα πρέπει να δώσει τη συγκατάθεση.
- ▶ Αυτό μπορεί να μην ισχύει όταν το άτομο δεν έχει νομική ικανότητα
- ▶ Από την άλλη πλευρά, μπορεί να υπάρχει περίπτωση ένα άτομο να μην έχει το νομικό δικαίωμα, αλλά μπορεί να ανταποκριθεί στις ερωτήσεις ελέγχου ρουτίνας, χωρίς να μπορεί να κατανοήσει τις νομικές συνέπειες των απαντήσεων του
 - ▶ Αυτό σημαίνει ότι στην πραγματικότητα μπορεί να έχουμε όλες τις απαντήσεις στην έρευνα, αλλά –από ηθικής και νομικής άποψης– αυτές οι απαντήσεις να συλλέχθηκαν εκμεταλλεύοντας την έλλειψη ικανότητας του ηλικιωμένου.

Ποιος έχει τη νομιμότητα να δώσει τη συγκατάθεσή του;

Ο κηδεμόνας

- Ο κηδεμόνας είναι ένα πρόσωπο που ορίζεται για να αντικαταστήσει ή να υποστηρίξει το ανίκανο άτομο και να του επιτρέψει να διαπράξει μια νομικά έγκυρη πράξη.
- Το τι είναι εξουσιοδοτημένο να κάνει ο κηδεμόνας εξαρτάται από το νόμο ή τη νομική διάταξη που τον/την όρισε.
- Επομένως, ο ερευνητής θα πρέπει να ελέγξει ότι ο κηδεμόνας έχει την εξουσία να δώσει συγκατάθεση

Ο κηδεμόνας & ο ερωτώμενος

- Μια άλλη επιλογή είναι ότι ο κηδεμόνας διορίζεται να λάβει κάποια απόφαση μαζί με τον λήπτη της φροντίδας.

Ο κηδεμόνας & ο ερωτώμενος & ο δικαστής

- μπορεί επίσης να υπάρχει η περίπτωση όπου ορισμένες πράξεις θα πρέπει να γίνουν από τον κηδεμόνα αλλά μόνο κατόπιν προηγούμενης ειδικής εξουσιοδότησης από δικαστή.

2
Απόρρητο

Photo by Luke van Zyl on Unsplash

Το απόρρητο ως μέσο προστασίας δεδομένων

Είναι απαραίτητο οι πληροφορίες που συλλέγονται κατά τη διάρκεια των Ερωτήσεων Ρουτίνας (RI) να διατηρούνται εμπιστευτικές και να είναι προσβάσιμες μόνο σε περιορισμένο αριθμό ατόμων. Το απόρρητο μπορεί να αμφισβητηθεί

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

(βεβαιωθείτε ότι ο χώρος που χρησιμοποιείται διασφαλίζει την εμπιστευτικότητα)

ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

(βεβαιωθείτε ότι η διαχείριση των δεδομένων γίνεται προσεκτικά και σύμφωνα με τον GDPR, αποτρέποντας τη μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε αυτά)

Το απόρρητο ως δικαίωμα του ερωτώμενου στην ιδιωτική ζωή.

- Σύμφωνα με το άρθρο 8 του ECHR, τα άτομα έχουν δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή που νοείται και ως δικαίωμα στην αυτοδιάθεση του ατόμου σε σχέση με καταστάσεις που αφορούν τη σωματική τους ακεραιότητα
- Σε αυτό το πλαίσιο, η αυτοδιάθεση μεταφράζεται και ως συγκατάθεση για συμμετοχή στην έρευνα

Δικαίωμα παραμονής και δικαίωμα αποχώρησης

- ▶ Το άτομο που συναίνει στις ερωτήσεις ρουτίνας θα πρέπει πάντα να του δίνεται το δικαίωμα **να αναστείλει τη συγκατάθεση ή να την ανακαλέσει ή να την περιορίσει σε ορισμένες πληροφορίες ή θεραπείες**
 - ▶ Έτσι, το γεγονός ότι έχει ληφθεί συγκατάθεση για τη διαδικασία, δεν θα πρέπει να συνεπάγεται ότι δεν θα τροποποιηθεί
- ▶ Το μοναδικό εμπόδιο όσον αφορά τη δυνατότητα χρήσης της λήψης συγκατάθεσης είναι η υποχρέωση για αναφορά. Το μοναδικό εμπόδιο στην χρήση της συγκατάθεσης είναι η υποχρεωτική αναφορά στην οποία υπόκεινται ορισμένοι επαγγελματίες
 - ▶ Πράγματι, για να επιτραπεί στο άτομο να ασκήσει την αυτοδιάθεση του σε σχέση με τα αποτελέσματα στις απαντήσεις που θα δώσει (για παράδειγμα, αυτές που αναφέρονται σε υποχρεωτική αναφορά ενός εγκλήματος), **ο ερευνητής θα πρέπει να διευκρινίσει την υποχρέωσή της/του να αναφέρει/ προβεί σε καταγγελία, για πληροφορίες που μπορεί να αποκαλυφθούν από τον συμμετέχοντα.**

Τεκμηρίωση/καταγραφή των αποτελεσμάτων

Οι ερωτήσεις ρουτίνας μπορούν να διεξαχθούν:

- ✓ προφορικά, χωρίς καταγραφή
- ✓ προφορικά, αλλά τεκμηριωμένη γραπτώς, παραφρασμένη από το άτομο που παίρνει τη συνέντευξη
- ✓ γραπτώς από τους ερωτηθέντες
- ✓ Με καταγραφή ήχου ή βίντεο

Εκτός και αν υπάρχουν ειδικές νομοθεσίες που να ρυθμίζουν τις ερωτήσεις ρουτίνας, ο τρόπος με τον οποίο θα πρέπει να γίνονται δεν είναι δεσμευτικός. Η επιλογή του τρόπου εκτέλεσης θα πρέπει να καθορίζεται από τον σκοπό της έρευνας και, κυρίως, με την επιλογή της καλύτερης μεθόδου τεκμηρίωσής.

Σημείωση: να ανατρέχετε πάντα στους κανόνες GDPR και σε άλλους εθνικούς κανονισμούς σχετικά με την αποθήκευση και τη διαχείριση δεδομένων

Διεξαγωγή της έρευνας

Photo by Hannah Olinger on Unsplash

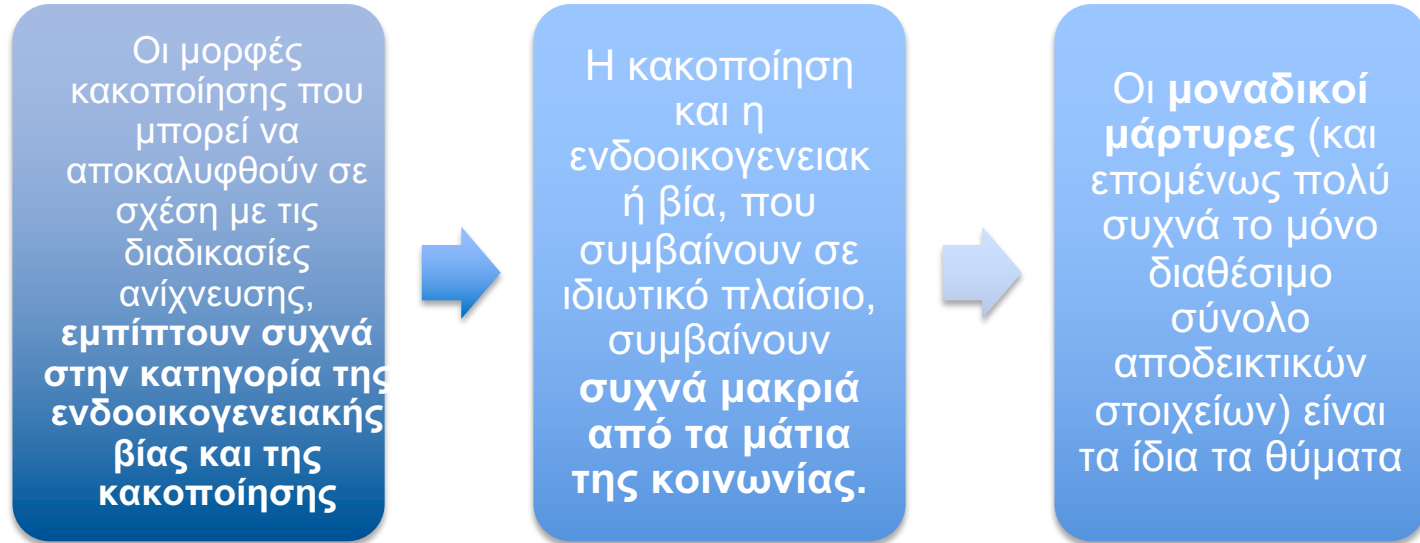

Ερωτήσεις κλειστού τύπου

- **Υπέρ:**
 - a) πιο πρακτικές στην εκτέλεση
 - b) Πιο αποτελεσματικές

- **Κατά:**
 - a) Το ερωτώμενο άτομο αποδίδει λιγότερα και γι' αυτό πιθανότητα λιγότερο αυθεντικό
 - b) πιο εύκολο ο ερωτηθέντας να υποπέσει σε λάθος (αν και πιθανότητα να είναι καλόπιστο), να υπάρχει μια περίπλοκη ερώτηση, η οποία συνεπάγεται κάποιες υποθέσεις από την πλευρά του ερευνητή και όχι του ερωτώμενου
 - c) Ο σχεδιασμός και η επεξεργασία θα πρέπει να είναι πιο ακριβής, σταθμισμένες και επαληθευμένες

Η σημασία της αξιοπιστίας

Τύποι αξιοπιστίας

Οι δικαστές και οι νομοθέτες θέσπισαν κριτήρια για να επικυρώσουν την αφήγηση/ αναφορά του θύματος όταν είναι το μόνο διαθέσιμο στοιχείο:

- Υποκειμενική αξιοπιστία: η αξιοπιστία του ατόμου που αφηγείται το γεγονός.
- Αντικειμενική αξιοπιστία: η σημαντικότητα της αξιοπιστίας της ιστορίας, π.χ. να υπάρχει συνέπεια στην αφήγηση των περιστάσεων καθώς δεν μπορεί να υποστηριχθεί διαφορετικά (με άλλα στοιχεία).

Οι απαντήσεις σε κλειστές ερωτήσεις δύσκολα μπορούν βοηθήσουν στον να «αφηγηθούν μια ιστορία», και ακόμη περισσότερο για να πουν μια ιστορία που να είναι *αξιόπιστη*: θα έκαναν την καταδίκη και την καταστολή των κακοποιητικών συμπεριφορών πιο δύσκολη και κατά συνέπεια λιγότερο ικανή να αποτρέψει περαιτέρω κακοποίηση

Πώς να τεκμηριωθεί η έρευνα μέσω των ερωτήσεων

Οι απαντήσεις σε ανοιχτές ερωτήσεις πρέπει να αναφέρονται/καταγράφονται:

Κατά λέξη

Για να είναι πιο αξιόπιστη η αφήγηση

Χωρίς τροποποίηση του κειμένου

Η τροποποίηση του κειμένου μπορεί να θεωρηθεί εγκληματική καθώς θεωρείται παραποίηση

Με ακρίβεια

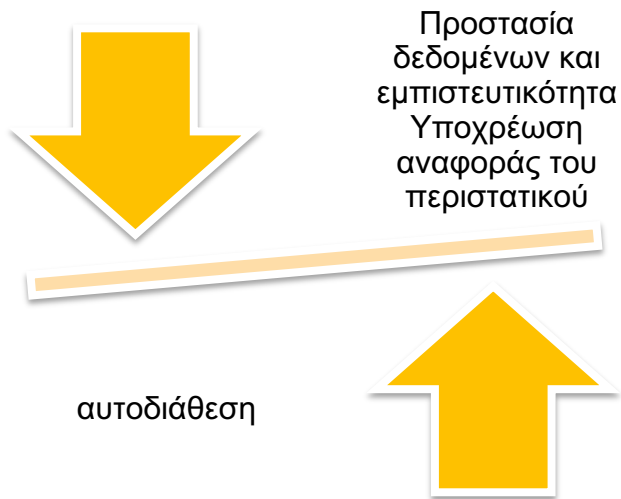
να γίνεται αναφορά στην κάθε πληροφορία που δίνεται με ακρίβεια

Αρχειοθέτηση απαντήσεων

Τα αποτελέσματα της έρευνας θα πρέπει να ενσωματωθούν σε ένα ανθεκτικό τύπο εγγράφου, το οποίο θα πρέπει να αρχειοθετηθεί έτσι ώστε να:

- Μπορούν να επισυναφθούν σε περίπτωση νομικής καταχώρισης της υπόθεσης, να επεξεργαστούν ως στατιστικά στοιχεία ή να χρησιμοποιηθούν για επανεξέταση του ερωτηθέντα
- είναι εφικτός ο διαχωρισμός αυτών των πληροφοριών από άλλες που αφορούν το ερωτώμενο άτομο, να μπορούν να ταξινομηθούν και να προστατευθούν από τυχών την πρόσβαση τρίτων που θα μπορούσαν άμεσα ή έμμεσα να εμποδίσουν τη χρήση τους

Ανάγκη για ισορροπία

Ένας τρόπος για να εξισορροπηθούν όλες αυτές οι ανάγκες είναι η έγκαιρη **παροχή όλων αυτών των πληροφοριών** στο ηλικιωμένο άτομο, έτσι ώστε να θέλει να μιλήσει

4 Χτίζοντας εμπιστοσύνη

Photo by lauren lulu taylor on Unsplash

Τί σημαίνει εμπιστοσύνη

- η προθυμία κάποιου να βασίζεται στις ενέργειες άλλων στη βάση θετικών προσδοκιών για τις προθέσεις και την ικανότητα τους
- κάποιος έχει εμπιστοσύνη ότι το άλλο μέρος σε μια συναλλαγή νοιάζεται γι 'αυτόν/την και θα συμπεριφερθεί με τρόπο που είναι επωφελής ή τουλάχιστον όχι επιζήμιος για αυτόν/ήν
- όταν κάποιος εμπιστεύεται τους άλλους, αναμένει ότι η ευπάθειά του δεν θα γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης για λόγους όπως η εξουσία, το κέρδος ή η ευχαρίστηση

Κερδίζοντας την εμπιστοσύνη

Αυτά είναι μερικά στοιχεία που μπορεί να λάβει υπόψη του ο επαγγελματίας προκειμένου να οικοδομήσει μια θετική σχέση με τον πελάτη:

- Να κάθεται δίπλα στον πελάτη, να περνά περισσότερο χρόνο μαζί του, να μιλά με απαλή φωνή και με σεβασμό, να συζητά γεγονότα της ζωής του, να εκφράζει ενδιαφέρον για τις συνθήκες της ζωής του και να κάνει ότι χρειάζεται για να τον βοηθήσει
- Οι επαγγελματίες πρέπει να αναφέρουν ρητά τα κίνητρό τους για να συνεργαστούν μαζί του και να αποκαλύπτουν προσωπικές τους εμπειρίες. Ωστόσο, σημειώστε ότι οι επαγγελματίες θα πρέπει να είναι προσεκτικοί στο τί αποκαλύπτουν για τον εαυτό τους

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλιογραφία

- Behnam Behnia, Trust Development: A Discussion of Three Approaches and a Proposed Alternative, The British Journal of Social Work, Volume 38, Issue 7, October 2008, Pages 1425–1441
- De Cataldo Neuburger L., Psicologia della testimonianza e prova testimoniale, Milano, Giuffrè, 1988
- De Leo G., Scalzi M. e Caso L., La testimonianza. Problemi, metodi e strumenti di valutazione dei testimoni, Bologna, Il Mulino, 2005
- Inbau F.E., Reid J.E., Buckle J.P., Jayne B.C., Criminal interrogation and confessions. Aspen, Md, Gaithersburg, 2001
- Lipton, J. P. On the psychology of eyewitness testimony. Journal of Applied Psychology, 62(1), 90, 197

thanks!

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein